

Ірина Кузьміна, викладач циклової комісії словесних дисциплін
Комунального закладу вищої освіти “Луцький педагогічний коледж”
Волинської обласної ради

ВИКОРИСТАННЯ СТОРИТЕЛІНГУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: РОЗДУМИ ПРО ПРОБЛЕМУ ДЕЯКИХ ДИДАКТИЧНИХ АСПЕКТІВ

У цій статті розглядається значуща лінгводидактична проблема, пов'язана з особливостями сучасних методів навчання української мови. Автор проводить аналіз доступної вчителям інформації про сторителінг та виявляє низку проблем, на які звертають увагу лінгводидактики. У дослідженні висловлено думку про проблему дидактичної номінації сторителінгу та обговорено недоцільність заміни традиційного методу розповіді модернізованим сторителінгом. Крім того, сформульовано завдання для подальших досліджень у цій галузі.

Ключові слова: сторителінг; розповідь; метод; прийом; методика; технологія.

Літ. 11.

Iruna Kuzmina, Lecturer of the Cyclical Commission of Verbal Disciplines,
Municipal Institution of Higher Education “Lutsk Pedagogical College” of
Volyn Regional Council

UTILIZING STORYTELLING IN UKRAINIAN LANGUAGE LESSONS: REFLECTIONS ON SOME DIDACTIC ASPECTS

This article addresses a significant linguodidactic issue related to the peculiarities of modern Ukrainian language teaching methods. The author analyzes the information available to teachers about storytelling and identifies several problems that linguodidactics pay attention to. The research discusses the problem of didactic nomination of storytelling and debates the inadvisability of replacing the traditional narrative method with modernized storytelling. Additionally, the article formulates tasks for further research in this field.

Storytelling is a technology of creating a story and transmitting necessary information through it to influence the emotional, motivational, and cognitive spheres of the listener.

Storytelling was invented and successfully tested by David Armstrong, the chairman of the international company “Armstrong International”. While developing his method, David Armstrong took into account a well-known psychological factor: stories are more expressive, interesting, and easier to associate with personal experiences than rules or directives. They are better remembered, given greater significance, and have a stronger impact on people's behavior. Language is a complex psychological process that cannot be evaluated or developed separately from thinking or perception. Storytelling is an emotional and engaging process that is easily remembered.

Therefore, storytelling as the creation of fairytales and stories effectively influences the development of oral language skills in students. This technique is actively used by educators worldwide because explaining material in the form of storytelling enhances students' imagination, logic, and cultural knowledge. Through the exchange of stories, building emotional connections, students and teachers strengthen their relationships. The practical application of storytelling technology in Ukrainian language and literature lessons cultivates students' communicative, linguistic, and expressive competencies. Hence, it is essential to give students the opportunity to express their initiative and creativity to the fullest.

It is important to examine examples of implementing storytelling in Ukrainian literature lessons and identify the main stages of conducting a lesson using this technique.

Keywords: storytelling; narrative; method; technique; methodology; technology.

Постановка проблеми. У зв'язку з новими підходами в середній освіті, виникає необхідність перегляду змісту, оцінки результатів та методів досягнення освітніх цілей. Згідно з думкою дидактиків, під методами розуміють “способи спільної діяльності вчителя та учнів, спрямовані на досягнення певних освітніх результатів” [11]. Ця проблема потребує детального вивчення та перегляду, щоб впровадити ефективні педагогічні підходи і забезпечити якісне навчання. У ході модернізації освіти було виявлено кілька освітніх проблем, багато з яких пов'язані з дидактикою та шкільними методиками. Деякі з них (наприклад,

проблема класифікації методів) мають сталий характер, тоді як інші (наприклад, проблема кількості методів та їх доцільності) зумовлені загальними змінами у сфері освіти.

У одній з аналітичних статей було здійснено спробу з'ясувати причину значного зростання кількості методів навчання. Виявилось, що типовими причинами є існування різних варіантів одного й того самого методу, кожен з яких іноді розглядається окремо як самостійний, а також сплутування понять “метод” і “прийом”, “метод” і “методика”, “метод” і “технологія” [3].

Сьогодні ці проблеми ще не втратили актуаль-

ності, тому є потреба розглянути їх на прикладі конкретних методів, зокрема, звернути увагу на популярний зараз “сторітелінг”.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Після узагальнення прочитаного про сторітелінг можна відзначити різне трактування цього поняття в наукових дослідженнях, літературних творах, журналістських матеріалах, практиці сторітелерів, методистів і вчителів. І цікаво те, що кожен з них надає цьому поняттю власне тлумачення, спрямоване на різні аудиторії та визначає свої цілі в його застосуванні (О. Баранюк, Л. Дроздик, Г. Клочек, Ю. Кузьменко, М. Лівін, Л. Рідкоуста та інші).

Формулювання мети статті. Використовуючи аналіз літературних джерел та лінгводидактичних сайтів, основний фокус дослідження буде зосереджений на проблематиці методів навчання української мови. Проаналізувавши доступну для вчителів української мови і літератури інформацію про сторітелінг, автор статті обґрунтовує свою позицію стосовно проблеми дидактичної номінації сторітелінгу та недоцільності заміни традиційного методу розповіді модернізованим сторітелінгом.

Виклад основного матеріалу. М. Лівін, письменник та сторітелер, сприймає сторітелінг як популярний формат написання нефікшн-літератури, який дає можливість передавати інформацію за допомогою образів, наголошуючи, що цей підхід активно використовується у викладанні та вивченні іноземних мов. Книгу “Сторітелінг для очей, вух і серця” можна розглядати як методичний посібник для письменників-початківців, де чітко визначаються ключові елементи сторітелінгу: історія, оповідач та теза [7, 56].

Метод подання захопливої розповіді, який ґрунтується на застосуванні цікавих історій і змалюванні образів улюблених героїв і є сторітелінгом. Ця педагогічна технологія – своєрідне мистецтво, адже не кожен автор зможе створити твір, який зачепить за живе, проникне в саме серце людини і змусить її слухати. Ці історії спрямовані на розв’язання педагогічних питань – виховання, розвитку, навчання.

Техніку сторітелінгу базують на створенні ситуації успіху для підвищення самооцінки учнів.

Спіраючись на думки сучасних письменників, автор наголошує на особливостях “хорошої історії”, таких як: насамперед, привабливо розказана подія; вже з першого речення вона має здатність занурити читача в потрібну атмосферу за допомогою інтонації оповідача, обставин та місця дії, або ж завдяки герою чи самій темі; вона здатна закарбуватися у серці та здійснити певні зміни; не намагається виманити сльози, а просто представляє зустріч з життям як щось дивовижне [7, 42–43].

Згідно з М. Лівіном, історія має три цінності, а саме:

1) інформаційну цінність (історія, яку розповідають, надає людині важливу інформацію).

2) емоційну цінність (через історію людина переживає власні почуття – сум, радість, сором, спокій та інші).

3) естетичну цінність (інформація та емоції можуть бути не зовсім зрозумілими, але є відчуття, що це зроблено красиво) [7, 84–85].

Автор вважає: для того, щоб історія була хорошою, зазвичай достатньо хоча б однієї з цих цінностей.

Письменник стверджує, що обов’язковими рисами оповідача є розуміння життя, близькість до почуттів, яких раніше не розумів, та впевненість, що справді можеш розповісти історію. Книжку збагачують такі поради:

1. При розповіді про почуття та реакції людини через текст, важливо їх транслювати, а не оцінювати. Наприклад, “Людина, почувши запитання, потерла обличчя рукою” – це трансляція. Натомість “Почувши питання, людина нервово потерла лице, ніби воно засвербіло від цих слів” – це вже оцінювання [7, 68].

2. Одне з перших завдань, яке автор повинен виконати для себе – відповісти на питання: “Для чого я пишу?” і “Для кого я пишу?” [7, 100].

3. У своїх історіях завжди звертайте увагу на емоційність, несподіваність сюжетних поворотів та реалістичність, коли герої поведуться природно, і не виникає відчуття штучності [7, 106].

4. Точність історій потрібно тренувати, так само як футболісти тренують штрафні чи пенальті. Щоб потрапити в ціль, треба бачити мету [7, 144].

5. Аристотель у книзі “Поетика” стверджував, що історія повинна мати початок, середину і кінець, що є найвідомішою та найпростішою схемою побудови історій, яку ми знаємо ще зі шкільних років [7, 146].

6. Важливо пам’ятати, що цінність хорошої історії завжди є індивідуальною для кожної людини [7, 147].

Різноманітні “освітні” вебсайти, спрямовані на інформування вчителів про інновації в освіті, пропонують різнобічну інформацію про сторітелінг. Там можна знайти висловлення, що “сторітелінг – це новаторський підхід до написання текстів” та про те, що “цей жанр широко застосовується в різних сферах: від блогів та особистих текстів до ефективних рекламних кампаній з використанням сторітелінгу; чому саме сторітелінг – ефективний прийом?”.

Навіть незважаючи на те, що сторітелінг був розроблений і впроваджений в управління міжнародною корпорацією американцем Девідом Армстронгом у 90-х рр. минулого століття, з дослідницьких публікацій можна дізнатися, що “її (технологію сторітелінгу) активно використовували в своїй прак-

тичній діяльності видатні педагоги, зокрема В. Сухомлинський” [6, 84].

Універсальність технології сторітелінгу, призвівши до так званого “сторітелінгового буму” у сучасній шкільній дидактиці [5, 32], повною мірою проігнорувала використання дидактичних принципів: навіть у рамках однієї публікації (або одного речення) сторітелінг змішують і називають методом, методикою, методом і прийомом, прийомом і технологією.

Коли сторітелінг визнають методом, він характеризується такими ознаками: використання власного або чужого досвіду, акцент на комунікацію та співпереживання емоцій; передача ідеї, а не просто інформації.

Після проведення аналізу виникає кілька запитань: у чому принципова різниця між методом розповіді (коли слова йдуть від учителя) і сторітелінгом? Чому про метод розповіді говорять як про традиційний, непродуктивний, а про сторітелінг – як про дидактичне інноваційне диво? Хто відповідає за впровадження сторітелінгу – вчитель чи учень?

Використання технології сторітелінгу – процес творчий як для викладача, так і для учня. Для уроків української мови та літератури таку технологію ще не розроблено достатньо, хоча викладачі часто використовують її несвідомо, вигадуючи історії для того, щоб учні запам’ятали правило.

Учні часто не хочуть учити нудні правила. Тоді варто запропонувати їм придумати історію, що трапилася з ними, яка допомогла б запам’ятати те чи те правило. Це спонукає учнів до творчого мислення, пошуку ідей і, як свідчить практика, завдяки таким історіям правила легко запам’ятовуються. Також можна запропонувати учням скласти розповідь на вільну тему, використовуючи в ній, наприклад, не менше 20 дієслів чи прикметників. Або скласти розповідь, де вживалися б лише фразеологізми.

Із публікацій на вчительських вебсайтах ми можемо зрозуміти, що сторітелінг може бути застосований у такий спосіб:

1. Придумайте спільну історію, де використується повний набір класових синонімів до слова “дім”.

2. Експериментуйте з молодіжним сленгом: разом знайдіть синоніми до слова “класно” та впровадьте їх у історію.

3. Оберіть одного персонажа з літературного твору та підготуйте коротку розповідь “Яким я є персонажем?” Включіть у розповідь захоплюючі події, діалоги та епохи.

4. Утворіть малими групами коротку розповідь, тривалістю 10 хвилин, з теми, яку зараз вивчаєте. Зверніть особливу увагу на деталі.

5. Розкажіть історію “Все починається з малого” про смітник у лісі, занедбаний дитячий майданчик та благодійний концерт з метою створення притулку для тварин.

Ці приклади не мають на меті засуджувати вчителів, але вказують на низьку якість деяких методичних матеріалів, що пропонуються на освітніх сайтах. Нинішнім методистам та дослідникам потрібно приділити особливу увагу розвитку сучасних методичних інструментів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Під час аналізу більшості матеріалів, виявляється, що насправді є дві дидактичні категорії: метод та методика. Так званий “пасивний сторітелінг” насправді є методом розповіді, тоді як “активний сторітелінг” виступає методикою навчання учнів розповіді. Жоден з аргументів не перекоонує у необхідності використання терміна “сторітелінг” для поліпшеного та модернізованого методу розповіді. Необхідно науково обґрунтувати та чітко розмежувати різні поняття: метод розповіді й методика навчання розповіді, оскільки в першому випадку ключовою особою є вчитель, а в другому – учні.

Уроки із застосуванням історій-досліджень, на яких розв’язують проблемні завдання, дають змогу активізувати й розвивати розумові і мовленнєві здібності учнів, їхнє мислення, пам’ять, привчають до уважності, спостережливості, відповідальності, формують “культ” знань, сприяють формуванню життєвих компетенцій особистості, допомагають їй реалізовуватися.

Оновлення суті, характеристик і вимог до сучасного методу розповіді буде сприяти його реабілітації та збереженню у списку ефективних методик для сучасної освіти. Це також допоможе усунути дидактичний дисонанс, оскільки метод розповіді раніше визнавався неспроможним забезпечити нові освітні результати, а сторітелінг, який вважається творчою розповіддю, здатний творити чудеса в методиці навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Довгал О. Сторітелінг як ефективний прийом формування творчого мислення (Майстер-клас). *Платформа блогера*. URL: http://oksanadov.blogspot.com/p/blog-page_15.html

2. Дроздук Л.А. Сторітелінг як сучасний ефективний прийом навчання (Майстер-клас). *Платформа блогера*. URL: http://lubadrozdyk.blogspot.com/p/blog-page_55.html

3. Голуб Н. Категорійний апарат сучасної української лінгводидактики: проблеми і перспективи. *Українська мова і література в школі*. 2013. № 3. С. 2–8.

4. Гусева В.В. Кроссенс на уроках літератури. *Платформа блогера*. URL: <http://gusevavika.blogspot.com>

5. Ключек Г.Д., Баранюк О.Ф. Слово і слайд у лекції: проблема синергетичного ефекту. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 72, № 4. С. 26–40.

6. Кузьменко Ю.В., Рідкоус Л.В. Сторітелінг: досвід В.О. Сухомлинського. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 171. С. 83–87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2018_171_17/

ВИКОРИСТАННЯ СТОРІТЕЛІНГУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: РОЗДУМИ ПРО ПРОБЛЕМУ ДЕЯКИХ ДИДАКТИЧНИХ АСПЕКТІВ

7. Лівін М. Сторітелінг для очей, вух і серця. Київ: Наш формат. 2020. 184 с.

8. Методичні матеріали: Сторітелінг. Методичний навігатор. URL: <https://sites.google.com/a/lyceum2.cv.ua/metodicnij-navigators/metodicni-materiali/storitelling>

9. Метод Storytelling: як зацікавити дітей, розповідаючи історії. Пізнавальні історії на варті цікавого. *Платформа на урок*. URL: <https://naurok.com.ua/post/metod-storytelling-yak-zacikaviti-ditey-rozpovidayuchi-istori>

10. Сабада І.В. Сторітелінг – ефективний метод навчання та виховання. URL: <https://genezum.org/library/storiteling--efektyvnyy-metod-navchannya-ta-vyhovannya>

11. Сторітелінг: правила, техніки, корисні матеріали та поради. Сторітелінг – це просто. *Освітній сайт міста Києва*. URL: <https://eduhub.in.ua/news/storiteling-pravila-tehniki-korisni-materiali-ta-poradi>

REFERENCES

1. Dovhal, O. Storitelinh yak efektyvnyi pryiom formuvannya tvorchoho myslennia (Maister -klas) [Storytelling as an effective way of forming creative thinking (Master class)]. *Blogger platform*. Available at: http://oksanadov.blogspot.com/p/blog-page_15.html [in Ukrainian].

2. Drozdjuk, L.A. Storitelinh yak suchasnyi efektyvnyi pryiom navchannia (Maister-klas) [Storytelling as a modern effective teaching method (Master class)]. *Blogger platform*. Available at: http://lubadrozdyk.blogspot.com/p/blog-page_55.html [in Ukrainian].

3. Holub, N. (2013). Katehoriinyi aparat suchasnoi ukrain-skoi lnhvodydaktyky: problemy i perspektyvy [Categorical apparatus of modern Ukrainian language didactics: problems and prospects]. *Ukrainian language and literature at school*. No. 3. pp. 2–8. [in Ukrainian].

4. Husieva, V.V. (2021). Krossens na urokakh literatury [Crossens in literature lessons]. *Blogger platform*. Available at: <http://gusevavika.blogspot.com> [in Ukrainian].

5. Klochek, H.D. & Baraniuk, O.F. (2019). Slovo i slaid u lektsii: problema synerhetychnoho efektu [A word and a slide in a lecture: the problem of synergistic effect]. *Information technologies and teaching aids*. Vol. 72, No. 4. pp. 26–40. [in Ukrainian].

6. Kuzmenko, Yu.V., Ridkous, L.V. (2018). Storitelinh: dosvid V.O. Sukhomlynskoho [Storytelling: the experience of Vasyl Sukhomlynskiy]. *Scientific notes of the Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko. Series: Pedagogical sciences*. Vol. 171. pp. 83–87. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2018_171_17/ [in Ukrainian].

7. Livin, M. (2020). Storitelinh dlia ochei, vukh i sertsia [Storytelling for the eyes, ears and heart]. Kyiv, 184 p. [in Ukrainian].

8. Metodychni materialy: Storitelinh [Methodical materials: Storytelling. Methodical navigator]. Available at: <https://sites.google.com/a/lyceum2.cv.ua/metodicnij-navigators/metodicni-materiali/storitelling> [in Ukrainian].

9. Metod Storytelling: yak zatsikavyty ditei, rozpovidaiuchy istorii [Storytelling method: how to interest children by telling stories]. *Informative stories are worth interesting. Platform for the lesson*. Available at: <https://naurok.com.ua/post/metod-storytelling-yak-zacikaviti-ditey-rozpovidayuchi-istori> [in Ukrainian].

10. Sabada, I.V. Storitelinh – efektyvnyi metod navchannia ta vykhovannia [Storytelling is an effective method of teaching and education]. Available at: <https://genezum.org/library/storiteling--efektyvnyy-metod-navchannya-ta-vyhovannya> [in Ukrainian].

11. Storitelinh: pravyla, tekhniki, korysni materialy ta porady. Storitelinh – tse prosto [Storytelling: rules, techniques, useful materials and tips]. Storytelling is simple. *Educational website of the city of Kyiv*. Available at: <https://eduhub.in.ua/news/storiteling-pravila-tehniki-korisni-materiali-ta-poradi> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 27.07.2023

“Слово – наш найважливіший педагогічний інструмент, його нічим не замінити”.

Василь Сухомлинський
український педагог

“Сильні життєві потрясіння зціляють від дрібних страхів”.

Оноре де Бальзак
французький романіст і драматург

“Кожна людина мене в чомусь перевершує; і в цьому сенсі мені є чому в нього повчитися”.

Ральф Емерсон
американський філософ

“Всі перешкоди і труднощі – це щаблі, по яких ми ростемо вгору”.

Фрідріх Ніцше
німецький філософ, психолог

